

18 במאי 2020
כ"ד באייר תש"פ

דחוף

לכבוד:

ח"כ ישראל כץ, שר האוצר

ח"כ איציק שמולי, שר הרווחה והשירותים החברתיים

ח"כ משה גפני, יו"ר ועדת הכספים

ח"כ חיים כץ, יו"ר ועדת העבודה והרווחה

באמצעות המייל

הנדון: בקשה דחופה להסדרת דמי אבטלה לכ-40,000 מפוטרים מקבלי קצבאות קיום

סימוכין: מכתבינו מימים 4.4.20, 12.4.20, 27.4.20 ו-10.5.20

1. ברכות על כניסתכם לתפקידים ואיחולי הצלחה באתגרים הרבים שמונחים לפניכם בתקופת מיתון קשה זו.
2. אנו פונים אליכם, בשם ארגונים חברתיים רבים, שמייצגים ביום יום מקבלי קצבאות קיום, בבקשה לטיפולכם הדחוף בעיוות שנוצר במערך הסיוע לנפגעי משבר הקורונה, ועדיין אינו מאפשר לכ-40,000 מפוטרים, הפגיעים ביותר, לקבל דמי אבטלה.
3. משרד הרווחה גיבש תזכיר חוק, שמטרתו לתקן את הפגיעה במפוטרים מקבלי קצבאות זקנה, מזונות, השלמת הכנסה ומקבלי תוספת תלויים לקצבת הנכות. לפי התזכיר, יקבלו מפוטרים אלה סיוע של בין 1,000-2,000 ש"ח בחודש, שיכול להציל אותם מחרפת רעב.
4. מדובר בהצעה מידתית וממוקדת, שתוקפה לזמן קצר. עלות ההצעה, כ-180 מיליון ש"ח לכלל התקופה, זניחה ביחס לחבילות הסיוע הכלכלי: פחות מ-0.2% מהסכום הכולל, העומד על כ-100 מיליארד ש"ח. יש לזכור כי מדובר באוכלוסייה שהכנסתה נמוכה ואין לה חסכונות שיאפשרו לה להתמודד עם המשבר החריג אליו נקלע המשק כולו.
5. משרד האוצר הודיע לפני כשבוע וחצי כי הוא מתנגד למתן דמי אבטלה מלאים למפוטרים אלו. ההתנגדות שהגיש האוצר לתזכיר החוק של משרד הרווחה רצופה בשורה של טעויות עובדתיות בסיסיות, ונימוקיו לקויים בכשלים לוגיים מהותיים, במספר היבטים, כמפורט להלן.
6. עלות תקציבית. האוצר טוען כי עלותן של שתי ההצעות עומדת על 355 מיליון ש"ח, לפי חישובי מחלקת המחקר של הביטוח הלאומי. בפועל, הערכת הביטוח הלאומי הינה חצי מכך ועומדת על עלות של 182 מיליון ש"ח בלבד. זאת מאחר והאוצר התייחס לעלות עבור כלל התקופה (מרץ, אפריל, מאי) כעלות חודשית. מדובר בשגיאה בסיסית, שאין לה מקום במסמך ממשלתי רשמי ומעידה על רשלנות וחוסר מקצועיות בהתייחסות לנושא (שנמצא בדיונים מול האוצר כבר למעלה מחודש). מעבר לכך, האוצר טוען שיש לדחות את שינוי החוק בגלל היעדר מקור תקציבי. זאת, על אף שבעת הנוכחית הוא מאשר ואף מקדם מהלכים בעלויות הגדולות כמעט אלף מונים, מבלי שמאותר להן מקור תקציבי. אין שום הסבר במסמך לסתירה מהותית זו.
7. המצב הנוכחי במשק. האוצר מתעלם לחלוטין מכך שמדובר בהוראת שעה המיועדת להתמודדות עם משבר הקורונה והשפעתו על שוק התעסוקה. הוא אינו דוחה את הטיעון שמדובר בצורך מיידי וזמני, אלא בוחר שלא להתייחס אליו בכלל. יתרה מכך, כל טענותיו ביחס להשפעת החקיקה על שוק התעסוקה אינן רלבנטיות כלל למצב בו המשק נמצא כיום. האוצר מניח שדורשי דמי האבטלה הם אנשים שהחליטו על הפסקת עבודתם משיקולים כלכליים, כאילו לא הוצאו תקנות ממשלתיות מחייבות שסגרו עסקים ואסרו על אנשים לצאת מביתם. הוא מייחס להוראת השעה השפעה על החלטותיהם העתידיות של עובדים בנושא תעסוקה, על אף שהיא חלה

לחלוטין על העבר, דהיינו החודשים מרץ, אפריל ומאי. הוא טוען שהחוק המוצע ייצור אפליה לטובת נשים מתחת לגיל 67, ומתעלם מהמענק שניתן לבני 67 ומעלה הוא במקרים רבים גבוה יותר מדמי אבטלה.

8. האוכלוסיות המושפעות. בהתייחסותו, האוצר מדבר רק על מקבלות קצבת זקנה ומקבלי קצבת הבטחת הכנסה, וכלל נימוקיו נוגעים להם בלבד. אולם הצעות החוק גם משפיעות גם על מקבלות קצבת מזונות ומקבלי תוספת תלויים לקצבת נכות. עובדה זו מצוינת בצורה ברורה בדברי ההסבר לתזכירי החוק, ואף מוזכרת בכותרת אחד מהתזכירים. די בהשמטה זו כדי לשלול כל תוקף מעמדתו בנוגע לתזכירים.

9. מהות הקצבאות. האוצר מציג את שתי הקצבאות שהוא מתייחס אליהן בצורה שגויה, שאינה תואמת את המדיניות הנוכחית והמצב החוקי הקיים:

א. לגבי קצבת הזקנה, הוא טוען שקצבה זו מיועדת לאנשים שפרשו לגמלאות ויצאו משוק העבודה, ועל כן אין מקום לתת אותה במקביל לדמי אבטלה. ההפך הוא הנכון: החקיקה ומערכת הקצבאות היום מכירה בכך שמקבלי קצבת זקנה ממשיכים לעבוד, ואף מעודדת אותם לעשות זאת. כל עובד שמרוויח עד 6,000 ש"ח, זכאי לקבל קצבה זקנה מלאה. תזכיר החוק של הביטוח הלאומי רק מציע להחיל אותם כללים על דמי אבטלה, המיועדים להחליף שכר עבודה (לתקופת חירום קצרה בלבד).

ב. לגבי קצבת השלמת הכנסה, טוען האוצר שתזכיר החוק יערער את מדיניות הממשלה המעודדת "החלפת התלות בקצבה להכנסות מעבודה", ויגדיל את התלות בקצבאות. זהו טיעון מנותק מהמציאות. מקבלי קצבאות פוטרו או הוצאו לחל"ת בעל כורחם. הפיצוי הוא רק על תקופה מוגבלת (כאמור, מרץ-מאי) ולכן אין בכך לעודד אי חזרה לעבודה. בפועל, הכנסת מקבלי השלמת הכנסה ירדה בשיעור חד יותר מאלו של מקבלי הבטחת הכנסה שמעולם לא עבדו. התיקון שמציע הביטוח הלאומי יבטל עיוות זה, ובכך, דווקא יעודד חזרה לתעסוקה.

10. מכל הסיבות האלו, כל הארגונים השותפים לבקשה זו קוראים לכם לדחות את עמדת משרד האוצר ולקדם באופן אקטיבי ומהיר את חקיקתן המיידית של הוראות השעה המוצעות.

11. נציין כי עיכוב החקיקה גורם לכך שעשרות אלפים כבר מצויים במחסור וברעב בביתם, והצורך בסיוע רק נהיה דחוף מיום ליום. לכן, כפי שהסדרים רבים אומצו עקב משבר הקורונה באופן מידי, כך ניתן להסדיר גם עיוות זה בדחיפות כדי שהקצבאות יגיעו אל הזקוקים לכך בדחיפות המתבקשת.

בתודה מראש,

ללי דרעי

מנהלת קידום מדיניות – עמותת 121

טלי ניר, עו"ד

מנכ"לית עמותת 121

הארגונים השותפים לפנייה זו:

העתקים (באמצעות המייל):

שי באב"ד, מנכ"ל, משרד האוצר
 מר שאול מרידור, ראש אגף התקציבים, משרד האוצר
 מאיר שפיגלר, מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי
 ד"ר אביגדור קפלן, מנכ"ל משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים
 מר עלי בינג, רכז רווחה, אגף תקציבים, משרד האוצר
 מר רועי דרור, אגף ממשלה וחברה, משרד ראש הממשלה
 חברי ועדת הכספים וחברי ועדת העבודה והרווחה של הכנסת ה-23

121 – תנוע לשינוי חברתי היא ארגון לא מפלגתי וללא כוונת רווח המתמחה בעבודת מדיניות בתחום החברתי-כלכלי. העמותה עובדת בשותפות עם ארגוני שטח ואנשי מקצוע מכל קבוצות האוכלוסייה, ומפתחת עמם הצעות ממוקדות לשיפורי מדיניות וחקיקה.